

METODOLOGIE PENTRU ELABORAREA DOCUMENTULUI CADRU PENTRU STRATEGIA DE CERCETARE ȘI INOVARE REGIONALĂ PENTRU SPECIALIZARE INTELIGENTĂ

Având în vedere faptul că acest document-cadru are rolul unui precursor în procesul de formulare a strategiilor de specializare inteligentă pentru regiunile care nu au elaborat un astfel de document programatic, și de actualizare a direcțiilor deja identificate pentru regiunile care au deja elaborată o astfel de strategie, structura acestei metodologii respectă în linii mari structura-cadru prezentată de Comisia Europeană în Ghidul pentru elaborarea Strategiilor pentru Cercetare și Inovare pentru Specializare Inteligentă (RIS 3).

CUPRINS:

PARTEA I: INTRODUCERE - CONTEXTUL POLITICII DE SPECIALIZARE INTELIGENTĂ.....	3
PARTEA II: SCOPUL SPECIALIZĂRII INTELIGENTE	6
Ce: concentrarea resurselor științifice pentru specializare inteligentă	6
De ce: lecții învățate din trecut.....	6
Cine: implicarea mediului antreprenorial/de afaceri	6
Cum: declanșarea schimbării la nivel regional.....	7
Unde: un rol pentru fiecare regiune	8
PARTEA III: CONȚINUTUL DOCUMENTULUI CADRU	8
1. Analiza contextului regional și a potențialului de inovare.....	8
2. Guvernare regională: asigurarea participării și a asumării	10
3. Elaborarea unei viziuni globale pentru viitorul regiunii.....	11
4. Identificarea priorităților	11
5. Definirea mixului de politici și a planului de acțiune	12
6. Integrarea mecanismelor de monitorizare și evaluare.....	13
ANEXĂ I	13
ANEXĂ II	15
ANEXA III – propuneri fișe de activități	15

PARTEA I: INTRODUCERE - CONTEXTUL POLITICII DE SPECIALIZARE INTELIGENTĂ

Scopul elaborării documentului cadru

Noua politică de coeziune presupune necesitatea ca regiunile și statele membre să direcționeze investițiile UE către patru domenii cheie pentru creștere economică și crearea de locuri de muncă:

- **Cercetare și inovare**
- Tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC)
- Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri)
- Sprijinirea trecerii la o economie cu emisii reduse de carbon

O abordare strategică nouă în această perioadă de programare constă în **necesitatea elaborării strategiilor de specializare inteligentă (RIS 3)** de către state membre/regiuni, ca o **condiționalitate ex-ante** anterioară alocării resurselor din Fondul european de dezvoltare regională către **sectorul cercetării și inovării**.

Aceste strategii de specializare inteligentă au rolul de a sprijini statele membre/regiunile în vederea exploatării potențialului propriu de inovare și a atuurilor și punctelor forte specifice. Fiecare stat membru/regiune va pune accentul pe un număr limitat de domenii prioritare, unde respectiva regiune deține deja un avantaj competitiv, sau poate dezvolta unul.

În România, această condiționalitate ex-ante a fost considerată îndeplinită prin elaborarea și aprobarea prin HG 929 /2014 a Strategiei naționale de cercetare, dezvoltare și inovare 2014 – 2020 (SNCDI).

Programul Operațional Regional 2014-2020 (POR) finanțează în cadrul Axei prioritare 1 – promovarea transferului tehnologic. Investițiile prevăzute vor urmări consolidarea specializării rezultate la nivel local și regional, pentru a se asigura o valorificare eficientă a avantajelor comparative, în funcție de resursele naturale și de alți factori favorabili pentru realizarea unui transfer mai intens al rezultatelor cercetării în aplicații comerciale inovative, conform Obiectivului Europa 2020 privind dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare.

Conform POR 2014-2020, nevoile de dezvoltare specific regionale, sunt avute în vedere astfel:

- pentru regiunile care au elaborat și validat o strategie regională de specializare inteligentă (RIS 3), vor fi sprijinite domeniile specifice identificate în aceste documente programatice, cu condiția ca SNCDI să preia aceste domenii, ca urmare a confirmării lor în cadrul procesului de descoperire antreprenorială,
- pentru celelalte regiuni rămân valabile domeniile naționale identificate în SNCDI, cu posibilitatea de actualizare a acestora cu cele din viitoarele RIS 3.

În cadrul procesului de negociere cu Comisia Europeană s-a agreat necesitatea realizării unui **Documentul Cadru pentru Strategia de Cercetare și Inovare Regională pentru Specializare Inteligentă** – denumit în continuare **document cadru regional**.

Acest document cadru regional va fi elaborat la nivelul fiecăreia dintre cele șapte regiuni de dezvoltare eligibile pentru finanțare din Axa Prioritară 1 a POR 2014-2020, pe baza unei metodologii comune (regiunea București Ilfov nu este eligibilă), astfel:

- Pentru regiunile care au deja aprobată o Strategie Regională de Specializare Inteligentă (RIS3), documentul cadru regional trebuie să reflecte, în rezumat (partea de analiză), prevederile RIS3, respectiv o fundamentare mai detaliată care să ducă la concluzii privind localizarea, sectoarele economice și tipurile de servicii pentru care s-ar putea obține finanțare de către entitățile de transfer tehnologic și de către IMM-urile care pot implementa un rezultat al transferului tehnologic. Domeniile de specializare inteligentă identificate în cadrul RIS 3 trebuie să fie confirmate în cadrul procesului de descoperire antreprenorială pentru a putea fi preluate în cadrul SNCDI (în sensul actualizării).
- Pentru regiunile care nu au aprobată o astfel de strategie, documentul cadru regional va reprezenta un document de sine stătător care va identifica domeniile regionale de specializare inteligentă, reprezentând astfel, lansarea procesului strategic de identificare a domeniilor de specializare inteligentă prin RIS 3. Până la identificarea domeniilor de specializare inteligentă la nivel regional prin intermediul RIS 3, vor fi aplicabile în cadrul apelurilor de proiecte domeniile naționale de specializare inteligentă.

Pentru oricare din situațiile prezentate mai sus, criteriul 4 din cadrul condiționalității ex-ante 1.1 privind activitățile de cercetare și inovare prevede *operaționalizarea Mecanismului de orientare strategică bazat pe descoperire antreprenorială*. Acest aspect se referă la o serie de acțiuni care să asigure un proces continuu de identificare a oportunităților emergente de piață referitoare la avantajele competitive ale României sau regiunilor sale. Elaborarea/actualizarea RIS-urilor regionale, precum și dezvoltarea unor mecanisme de descoperire antreprenorială pot aduce elemente noi. Astfel, foile de parcurs pentru domeniile de specializare inteligentă aferente SNCDI vor fi actualizate pentru a lua în considerare dimensiunea regională. Odată ce foile de parcurs vor fi astfel actualizate, va fi permis sprijinul FEDR pentru acțiunile prevăzute în AP 1, privind noile elementele. Ulterior, aceste actualizări vor fi reflectate în SNCDI, cu ocazia următoarei revizuirii a acesteia.

Documentul cadru regional va fi realizat de către ADR-uri într-un larg parteneriat cu actorii relevanți din mediu academic, institute de cercetare, entități de transfer tehnologic și mediu de afaceri, etc. prin validarea informațiilor la nivel regional. Procesul partenerial – desfășurat prin intermediul grupurilor de lucru, va avea o abordare de jos în sus în vederea identificării și analizării nevoilor pe care mediul de afaceri le are în ceea ce privește transferul tehnologic, ca parte a procesului de descoperire antreprenorială.

Grupurile de lucru pentru mecanismul de descoperire antreprenorială pot fi constituite prin reactivarea grupului de lucru privind mediul de afaceri la care să fie invitați și reprezentanții de nivelul Universităților și entităților de transfer tehnologic sau pot fi constituite grupuri de lucru de sine

stătătoare. Grupurile de lucru trebuie să cuprindă membrii permanenți și invitați ocazionali și se vor face pe fiecare domeniu de specializare identificat la nivel regional.

După elaborarea documentului cadru regional, respectiv RIS, este important ca aceste grupuri de lucru să își continue activitatea pentru a monitoriza modul de implementare a celor stabilite, precum și pentru a facilita descoperirea unor noi oportunități de dezvoltare. Ulterior elaborării documentului cadru regional/ RIS aceste grupuri de lucru se pot întâlni semestrial.

Pornind de la Planurile pentru Dezvoltare Regională (PDR) și / sau Strategiile regionale de specializare inteligentă ale fiecărei regiuni în parte, documentul cadru regional va conține o **analiza la nivel regional** privind cererea (segmentarea întreprinderilor în funcție de nevoia de dezvoltare tehnologică) și oferta (situația actuală a infrastructurilor de cercetare – dezvoltare – inovare și transfer tehnologic, specializări, dotări laboratoare, stoc de brevete și licențe, servicii de transfer tehnologic oferite, etc.) de servicii ITT existente, care va fundamenta domeniile de specializare inteligentă și va orienta intervențiile Axei 1 (sectoare de activitate, tipuri de servicii, localizare, criteriile de prioritizare, etc.).

În consecință, pe lângă sectoarele naționale de specializare inteligentă identificate în SNCDI (care vor fi valabile permanent pentru obținerea finanțării în cadrul POR), pot fi identificate și alte sectoare la nivel regional ce urmează a fi eligibile în cadrul POR 2014-2020, după aprobarea RIS 3 și avizarea acestora în cadrul procesului de descoperire antreprenorială. La nivel național se va realiza corelarea și coordonarea tipurilor de intervenții previzionate la nivel regional (pentru a se evita situații de concurență).

Totodată, ca și valoare adăugată, documentul cadru regional va fundamenta domeniile regionale de specializare inteligentă în sensul orientării acestora către sectoare economice clare, tipuri de servicii vizate pe grad de sofisticare (tipuri de servicii care sprijină entitățile de transfer tehnologic), localizare, criteriile de prioritizare, etc., localizare, criteriile de prioritizare, etc.

Elaborarea acestui document cadru regional ar trebui să dureze 6 luni din momentul finalizării și transmiterii metodologiei de către AM POR. Un prim draft de document cadru regional ar trebui să fie finalizat în perioada septembrie – octombrie 2016, urmând ca până la sfârșitul anului (decembrie 2016) să se definitiveze tot procesul. Resursele financiare pot fi accesate prin axa de AT POR 2014-2020.

În paralel cu procesul de elaborare a documentului cadru regional, se va realiza metodologia pentru scrisorile de intenție. În luna octombrie a.c. se estimează transmiterea solicitărilor privind scrisorile de intenție, cu termen de completare de maxim 1 luna. Rezultatele scrisorilor de intenție vor fi evidențiate în documentul cadru regional, dacă este cazul (ofera informații suplimentare, etc). Pentru acele entități de transfer tehnologic care nu se încadrează în documentul cadru regional, există posibilitatea de a le îndruma spre domenii de interes regional sau spre formarea de parteneriate în vederea atingerii obiectivelor strategice de la nivel regional. Aceste discuții de mediere vor fi coordonate/ realizate de către ADR-uri.

PARTEA II: SCOPUL SPECIALIZĂRII INTELIGENTE

Ce: concentrarea resurselor științifice pentru specializare inteligentă

Principalul argument care stă la baza conceptului de specializare inteligentă se referă la faptul că prin concentrarea resurselor științifice și conectarea acestora la un număr limitat de activități economice prioritare, țările și regiunile pot deveni - și pot rămâne - competitive în economia mondială.

Acest tip de specializare permite regiunilor să profite de avantajele de scară, specificul domeniilor de aplicare și efectele colaterale generate în procesele de producere și folosire a cunoașterii - care sunt factori determinanți importanți ai productivității.

Mai mult decât atât, strategiile care combină inovația cu punctele forte specifice economiei naționale / regionale oferă o șansă mult mai mare de succes. Imitând alte regiuni prin încercarea de a crea "*creșterea miracol*" în industriile principale, nu numai că reduc șansele de reușită prin imitare a regiunilor, dar perpetuează, de asemenea, modele de dominanță pe piață, cu lideri și adepți. Pe scurt, specializarea inteligentă se referă la generarea unor active și capacități unice, pe baza unor structuri industriale și baze de cunoștințe distincte la nivel regional.

De ce: lecții învățate din trecut

Deceniile de cercetare macroeconomică au arătat că inovarea generează 80% din creșterea economică în țările dezvoltate.

Europa a rămas în urma principalilor săi competitori de la nivel global. În 2011, cheltuielile în domeniul cercetării și dezvoltării (C&D) s-au ridicat la puțin peste 2% din PIB-ul Europei. Această cifră este mult sub valorile înregistrate de SUA, Japonia și Coreea de Sud, investițiile Chinei în acest domeniu înregistrând o tendință rapidă de creștere.

Politicile regionale de inovare au demonstrat deseori o lipsă de eficiență în identificarea priorităților și a formelor de cooperare practică între regiuni. Acest aspect devine și mai important în contextul în care resursele financiare publice și private sunt limitate.

Cine: implicarea mediului antreprenorial/de afaceri

Specializarea inteligentă abordează problema dificilă a identificării priorităților și a deciziilor de alocare a resurselor, oferind posibilitatea mediului antreprenorial să demonstreze / propună domenii cu potențial pentru dezvoltarea regională viitoare, prin mecanismul de descoperire antreprenorială.

O astfel de strategie face uz de know-how-ul local în vederea exploatării punctelor forte și atuurilor existente într-o anumită regiune. Aceasta permite regiunilor să se diferențieze unele de celelalte în funcție de capacitățile proprii și să se poziționeze pe piețele naționale și internaționale.

Strategia de specializare inteligentă nu pune accentul exclusiv pe noile tehnologii, concentrându-se, de asemenea, pe modalități noi de a exploata cunoștințele actuale și de a desfășura activități antreprenoriale, ceea ce poate genera o creștere a competitivității.

Aceasta este dezvoltată printr-un proces de „descoperire antreprenorială” - "Strategiile de specializare inteligentă se elaborează prin ... într-un proces de descoperire antreprenorială ." (CPR Anexa 1 punctul 4.3.2), cu implicarea activă a părților interesate, **definite ca helix cvadruplu: cercetători, întreprinderi, comunitatea de inovare și autoritățile publice**, astfel încât să poată identifica nevoile reale ale economiei locale.

Helixul cvadruplu urmărește posibilitatea de depășire a limitelor proprii între diferitele grupuri de actori interesați, identificarea unor antreprenori noi, cu idei inovatoare, a unor campioni nedescoperiți, sau a persoanelor care au potențial în acest sens, și este compus din următoarele componente:

Antreprenoriat - se referă atât la compoziție, cât și la spirit: asumarea de riscuri, viziune mai largă, dincolo de granițe. Sectorul de afaceri se referă la producție și servicii, sectorul financiar, industrii creative, firme mari, IMM-uri, tineri întreprinzători, studenți cu idei de afaceri, clustere și organizații de afaceri.

Cercetare - organisme de cercetare publice și private, universități, parcuri științifice și tehnologice, entități de transfer tehnologic, membri care implementează Orizont 2020, etc.

Administrație publică - Departamente diferite, dacă este cazul, la diferite niveluri guvernamentale, agenții de dezvoltare regională, consultanță de afaceri, birouri de achiziții publice, incubatoare, etc.

Societatea civilă / utilizatori - ONG-urile și inițiativele cetățenilor referitoare la provocările societale pentru care soluțiile inovatoare ar fi utile, asociațiile de consumatori, etc.

Cum: declanșarea schimbării la nivel regional

Europa trebuie să inoveze pentru a exploata rezultatele din cercetare și a le transforma în produse și procese vandabile, generatoare de creștere economică.

Asumarea unei strategii de specializare inteligentă va necesita, la un moment dat, anumite schimbări structurale, care vor fi determinate de următorii factori potențiali:

- tranziția de la un sector existent la unul nou,
- modernizarea unei industrii existente,
- diversificarea prin posibile sinergii între o activitate existentă și una nouă,
- apariția unui nou domeniu.

Conform ghidului Comisiei Europene pentru RIS 3, Specializarea inteligentă nu se referă la crearea unei monoculturi tehnologice și uniformitate, ci are rolul de a promova o mai mare diversitate, cu regiuni care identifică și implementează mai multe priorități (nu doar una singură), asigurând crearea unei varietăți în ceea ce privește tipurile de domenii specifice.

Unde: un rol pentru fiecare regiune

Conceptul de specializare inteligentă poate fi utilizat în toate regiunile, chiar dacă contextul economic și instituțional este diferit, unele regiuni sunt mai avansate în ceea ce privește nivelul de dezvoltare sau producerea de cunoștințe. Totuși, următoarele aspecte trebuie avute în vedere atunci când se aplică principiile specializării inteligente în context regional:

- procesul de descoperire antreprenorială va funcționa diferit în fiecare regiune, având un caracter permanent
- identificarea sectoarelor care pot atinge o masă critică trebuie să aibă la bază specificitățile regionale (condiții socio-economice relevante, capacitate de adaptare prin inovare la condițiile pieței)
- conectivitate regiunii – atât fizică, dar și virtuală, cu exteriorul reprezintă un avantaj atunci când ideile importate pot fi internalizate în beneficiul firmelor locale
- integrarea politicilor sectoriale la nivel regional cu considerente referitoare la partea de cerere, prin formule de tipul parteneriatului public-privat este foarte importantă, deoarece, în general, politicile sectoriale nu adresează necesitatea corelării între diferite intervenții.

Astfel, conceptul de specializare inteligentă devine important în economia și dezvoltarea unei regiuni pentru că:

- conectează cercetarea și inovarea cu dezvoltarea economică în moduri noi (inclusiv inovarea socială, care are impact atât în dezvoltarea socială, cât și în cea economică), cum ar fi procesul de descoperire antreprenorială și determină stabilirea priorităților de către factorii de decizie în strânsă cooperare cu principalii actori locali.
- oferă posibilitatea regiunilor să fie ambițioase, dar realiste cu privire la ce pot obține prin combinarea activelor și capacităților locale cu surse de cunoștințe și lanțuri valorice externe.

PARTEA III: CONȚINUTUL DOCUMENTULUI CADRU

1. Analiza contextului regional și a potențialului de inovare

Analiza trebuie să acopere trei dimensiuni principale:

- **Activele regionale, în special analiza infrastructurii tehnologice**

Prezentarea unei imagini de ansamblu asupra punctelor forte și asupra punctelor slabe ale sectorului economic al regiunii, cu detalierea blocajelor și provocărilor pentru inovare atât la nivelul economiei cât și al societății.

Diferențierea economică reprezintă un principiu central pentru definirea conceptului de specializare inteligentă. Cheia pentru o diferențiere de succes se referă la exploatarea diferențelor, ceea ce sugerează că o economie regională poate construi un avantaj competitiv diversificând know-how-ul său unic, local în combinații și inovații noi, care să poată fi valorificate pe baza activelor existente și a experienței acumulate.

Identificarea domeniilor/subdomeniilor de specializare inteligentă corespunzătoare unei regiuni ar trebui să aibă la bază în primul rând criteriul masei critice necesare și nu neaparat criteriul teritorial. Masa critică a unui domeniu de specializare inteligentă rezultă din corelarea analizelor cantitative și calitative reieșite inclusiv din procesul de descoperire antreprenorială.

Analizele cantitative sunt necesare dar nu sunt suficiente mai ales din perspectiva faptului că datele statistice nu surprind și evoluțiile noi pe piața sau nu oferă informații privind aspectele calitative referitoare la un domeniu/subdomeniu de specializare existent/potențial. În acest sens, procesul de descoperire antreprenorială este esențial în procesul de identificare a domeniilor de specializare la nivelul unei regiuni.

De aceea, este foarte important ca în faza de analiză să fie surprinse modele de diferențiere existente, și în special, prin analiza acelor activități noi, care pot apărea la întrepătrunderea celor existente.

Având în vedere faptul că nu există un model liniar de dezvoltare, practic fiecare regiune trebuie să își definească propriul model de dezvoltare, bazat pe specificitățile proprii. Metodele de analiză care pot fi folosite în acest sens sunt: analiza SWOT, studii de profil regional, chestionare targetate, evaluări realizate cu expertiză specifică.

- **Legături/relații cu restul lumii și poziționarea regiunii în UE/economia globală**

Fără a nega importanța analizelor comparative între regiuni aparținând aceleiași stat, politica de specializare inteligentă aduce un element important de noutate și anume, faptul că o regiune trebuie să își definească mixul strategic și pe baza poziționării sale comparativ cu alte regiuni din UE și nu numai.

Deși analiza punctelor tari existente la nivel regional presupune o privire spre interior, orientarea strategică spre specializare inteligentă impune evaluarea poziției relative a regiunii comparativ cu alte regiuni din lume. Astfel, o regiune trebuie să aibă capacitatea să-și identifice avantajele competitive prin comparații sistematice cu alte regiuni, prin analiza unor exemple de succes în context național și internațional și marcarea diferențelor de performanță, ceea ce, în ultimă instanță, oferă informații despre poziționarea regiunii în lanțurile de valoare internaționale.

Un exemplu de instrument în acest sens este analiză comparativă între regiuni (benchmarking). Un ghid util în acest sens este *Regional benchmarking in the smart specialisation process: Identification of reference regions based on structural similarity*, elaborat de JRC, care poate fi consultat accesând următorul link:

http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/documents/20182/114903/JRC89819_RegionalBenchmarking.pdf/699a6115-f685-4567-969d-921d116a304e

Pe lângă folosirea surselor clasice de date – INSSE, EUROSTAT, EC Innobarometer, etc., și având în vedere faptul că procesul de identificare a domeniilor de specializare inteligentă este unul continuu, oferind posibilitatea permanentă de validare a direcțiilor identificate, este recomandată elaborarea de studii specifice privind poziționarea regiunii în lanțurile valorice internaționale.

Acest tip de analiză este foarte importantă din perspectiva conceptului de specializare inteligentă, care promovează **evitarea duplicării investițiilor și eforturilor** în regiunile europene. Această dublare oarbă a eforturilor poate conduce la fragmentare excesivă, pierderea unor potențiale sinergii și imposibilitatea atingerii unei mase critice necesare. Dimpotrivă, colaborarea permite **detectarea similitudinilor și a complementarităților cu alte regiuni.**

- **Dinamica mediului antreprenorial**

Specializarea inteligentă impune o participare activă a mediului antreprenorial (nu neaparat firme, dar și indivizi sau organizații care au cunoștințe în domeniu) în procesul de design al strategiei. Această analiză trebuie să ofere informații despre sectoarele din economie și societate care au cel mai mare potențial de dezvoltare în viitor, despre mediul de afaceri regional și capacitatea acestuia de a genera idei inovatoare, experimente și descoperiri antreprenoriale.

Dincolo de folosirea statisticilor, o apreciere reală a dinamicii antreprenoriale poate fi realizată doar dacă managementul antreprenorial și organele de guvernare responsabile cu designul procesului de specializare inteligentă sunt angajați în discuții directe.

2. Guvernare regională: asigurarea participării și a asumării

Procesul de specializare inteligentă, fiind bazat pe o perspectivă largă asupra inovării, implică o participare variată a diferitelor tipuri și categorii de actori implicați, ca reprezentanți ai:

- ofertei de inovare (universități, institute de cercetare, etc)
- cererii de inovare (mediu economic, consumatori de inovare, etc.)
- ONG-uri (cetățeni)
- structurilor de guvernare, grupurilor de interes/lobby etc.

Documentul cadru regional va fi realizat de către ADR-uri într-un larg cadru partenerial, prin validarea informațiilor la nivel regional, cu actorii relevanți din mediu academic, institute de cercetare, entități de transfer tehnologic și mediu de afaceri, etc. Procesul partenerial va avea o abordare de jos în sus în vederea identificării și analizării nevoilor pe care mediul de afaceri le are în ceea ce privește transferul tehnologic, ca parte a procesului de descoperire antreprenorială.

Mecanismul de elaborare a documentului cadru regional are în vedere crearea unui consorțiu regional de inovare (CRI), care va fi o structură consultativă, fără personalitate juridică, coordonat de către ADR și va avea rol atât în avizarea documentului cadru regional, realizarea portofoliului de proiecte aferent, pe baza scrisorilor de intenție, cât și în monitorizarea strategiei RIS 3.

Componența CRI poate fi formalizată, în funcție de specificul regiunii, fie la nivel de ADR (prin decizie director/etc.), fie la nivel de Consiliu de Dezvoltare Regională. CRI poate emite puncte de vedere referitoare la proiectele care pot oferi cea mai mare valoare adăugată la nivel regional, precum și programele operaționale în cadrul cărora acestea pot găsi surse de finanțare.

Recomandări privind structura membrilor CRI sunt prezentate în anexa II. CRI poate funcționa sub forma grupurilor de lucru pentru mecanismul de descoperire antreprenorială.

3. Elaborarea unei viziuni globale pentru viitorul regiunii

Demersul analitic realizat la capitolul 1 are drept scop crearea unei baze de informații care să susțină construirea unui scenariu de viitor al regiunii, a unei viziuni despre rolul și poziția regiunii în viitor, în special ca poziționare într-o perspectivă internațională.

Principalul rol atribuit realizării acestui scenariu de viitor este puterea sa mobilizatoare asupra principalilor actori implicați la nivel regional, în jurul unei idei comune, a unui proiect îndrăzneț. Acest scenariu ar trebui să fie suficient de larg pentru a încadra priorități realiste și metode specifice de dezvoltare, pentru reînnoirea economică și transformarea regiunii. Astfel, regiunile pot opta pentru următoarele categorii de scenarii:

- Dezvoltare pe baza avantajelor existente (testarea rezultatelor științei, aplicarea tehnologiei de ultimă generație sau un mix între acestea)
- Transformare socio-economică (prin reconversie, identificare de noi frontiere)
- Recuperarea decalajelor (prin crearea unor capacități/abilități bazate de știință).

Identificarea viziunii globale pentru viitorul regiunii reprezintă un scop mai larg decât identificarea sectoarelor de specializare inteligentă. În acest sens, dacă viziunea identificată este unitară (nivel obiectiv general), măsurile pot fi mixate din mai multe categorii (obiective specifice), în funcție de domeniile de specializare identificate (vezi Ghidul CE pt RIS 3).

4. Identificarea priorităților

Prioritățile regionale reies dintr-o intersecție (o matrice) a unui proces de sus-în-jos de identificare a unor obiective mai largi de politică de specializare inteligentă, aliniate cu obiectivele și politicile UE, cu procesul de jos-în-sus de identificare a unor nișe emergente de specializare inteligentă locală/regională,

domenii de experimentare și dezvoltare viitoare care reies din activitățile de descoperire antreprenorială.

Este foarte important să se identifice un număr limitat de priorități, corespunzătoare potențialului de specializare inteligentă descris în partea de analiză și confirmat în zona de descoperire antreprenorială. Procesul de selecție are la bază informații calitative și cantitative referitoare la diferite domenii potențiale pentru specializare inteligentă națională/regională, posibile criterii de selecție în acest sens fiind:

- existența unor active și capacități critice (ex. aptitudini specializate și bazine de forță de muncă) pentru fiecare dintre domeniile propuse și, dacă este posibil, o combinație originală a acestora (trans-sectoriale; cros- clustere),
- potențialul de diversificare pentru acestor sectoare, sectoare transversale sau domenii,
- masa critică și / sau potențial critic în cadrul fiecărui sector,
- poziția regiunii ca nod local în lanțurile valorice internaționale.

5. Definirea mixului de politici și a planului de acțiune

Măsurile propuse se referă la politici și intervenții publice pe termen lung disponibile la nivel regional și local pentru a sprijini mediul privat să investească în prioritățile cheie, nevoile și provocările pentru dezvoltarea bazată pe cunoaștere, inclusiv măsuri legate de tehnologia informației și comunicațiilor (TIC).

Aceste direcții strategice se implementează printr-un plan de acțiune care permite un anumit grad de experimentare prin proiecte pilot. Aceste proiecte reprezintă principala metodă de testare pentru mixuri noi de măsuri politice la o scară mică, înainte de a se decide implementarea acestora la o scară mai mare.

Planul de acțiune poate include definirea:

- Liniilor mari de acțiune corespunzătoare priorităților identificate
- Mecanismelor de livrare a proiectelor
- Grupurilor țintă
- Actorilor implicați și responsabilități aferente
- Țintelor măsurabile pentru indicatori
- Intervalelor de timp propuse
- Surselor de finanțare.

AM POR va aproba criteriile de selecție/eligibilitate pentru realizarea portofoliului de proiecte.

6. Integrarea mecanismelor de monitorizare și evaluare

Mecanismele de monitorizare și evaluare trebuie integrate în acest proces chiar de la început. Nu se impune o abordare standardizată pentru sistemul de monitorizare și evaluare, din moment ce indicatorii propuși reflectă specificul regional. Tipuri de indicatori propuși:

- Indicatori de context – plasează regiunea ca poziție pe baza comparației cu media Statului Membru aferent
- Indicatori de rezultat – măsoară contribuția la obiectivele globale și verifică dacă schimbarea se produce în sensul propus (și cauzele).
- Indicatori de realizare imediată – măsoară progresul acțiunilor întreprinse

Monitorizare și evaluarea reprezintă două procese distincte:

- Prin monitorizare se verifică dacă activitățile sunt planificate, fondurile corect folosite pentru obținerea indicatorilor de realizare imediată. Realizată de responsabilii cu implementarea. Oferă date empirice ca bază pentru evaluare.
- Prin evaluare se analizează efectele acțiunilor întreprinse (contribuția lor la schimbările observate și măsurate prin indicatorul de rezultat). Realizată de experți independenți. În anumite situații, fundamentează nevoia de noi indicatori de monitorizare (pentru a surprinde elemente nou apărute în proces etc.).

Având în vedere faptul că RIS 3 va fi o componentă a PDR-ului, mecanismul de monitorizare și evaluare specific RIS 3 va fi parte din procesul de monitorizare/evaluare al PDR.

ANEXĂ I

Fiecare regiune ar trebui să ofere o descriere a caracteristicilor esențiale ale sectoarelor în mod standardizat. Domeniile analizate sunt:

- a. Contextul economic al regiunii

Indicatorii și/sau elementele propuse spre analiză sunt:

- întreprinderi, (număr, mărime, sectoare de activitate, CA, productivitate, etc.)
- Întreprinderi inovative (număr, mărime, sectoare de activitate)
- crearea de start-up
- forța de muncă – număr de salariați
- ISD (număr, amplasarea sediului central)
- centre de formare (denumirea și activități de baza)

- Clusterelor și alte tipuri de rețele de întreprinderi (nume, numărul de membri și activități de bază / servicii oferite)
 - Potențial de specializare - Determinarea avantajelor competitive și a potențialul pentru inovare ale regiunii depind și de capacitatea de a identifica potențialul de specializare al activităților economice dezvoltate în cadrul regiunii. Astfel, decizia alegerii unor sectoare prioritare pentru investiții trebuie să se facă în condiții de certitudine, pe baza unor indicatori economici relevanți.
 - metode alese de luare a deciziilor în ceea ce privește identificarea potențialului de specializare (ex Metoda utilității globale, etc)
 - avantaje comparative
- b. Analiza regională a domeniului Cercetare, Dezvoltare, Transfer tehnologic;
- Activitatea de CDI asociată sectorului economic, oferta și cererea de CDI, Intermediarii CDI, Finanțatorii CDI.
 - Rețeaua de sprijin în domeniul cercetării, inovării și transferului de tehnologie din regiune (ex. universități, Institute de cercetare, dezvoltare sau inovare, Centre de inovare și transfer tehnologic, Incubatoare tehnologice și de afaceri, Stațiuni de cercetare - dezvoltare, Asociații și ONG-uri, Clustere, etc).
 - Descrierea sectoarelor și tendințelor identificate în Strategiile Regionale de Specializare Inteligentă.
 - Corelarea domeniilor de specializare inteligentă identificate la nivel regional cu Strategia națională CDI 2014-2020 și cu Strategia Națională de Competitivitate 2015-2020.
 - Corelarea domeniilor de specializare inteligentă identificate la nivel regional cu PDR 2014-2020.
 - cheltuieli totale pentru activitatea de cercetare – dezvoltare
 - facilități de cercetare (nume și activități și servicii oferite de bază, echipament principal, practici de transfer de tehnologie, colaborare cu întreprinderile)
 - potențialul de inovare (întreprinderile inovative, tipuri de inovare, brevete și publicații științifice)
 - potențialul de creștere bazat pe activitatea de cercetare-dezvoltare
 - centre Demo (nume, tipuri: fablab, laboratoare living, demo, centre de testare, etc.)
 - personal din activitatea de cercetare-dezvoltare

Notă – indicatorii propuși în metodologie sunt orientativi, ceea ce nu implică limitarea la lista și denumirile prezentate.

ANEXĂ II

Componența CRI:

- institute de cercetare - dezvoltare care operează (sediul central sau filiala cu personalitate juridică) în regiunea respectivă
- instituții de învățământ superior de stat acreditate sau structuri de cercetare-dezvoltare ale acestora,
- institute, centre sau stațiuni de cercetare-dezvoltare din subordinea Academiei Române sau a academiilor de ramură,
- alte institute, centre sau stațiuni de cercetare-dezvoltare organizate ca instituții publice ori de drept public,
- alte instituții publice sau de drept public care au ca obiect de activitate și cercetarea-dezvoltarea ori structuri ale acestora legal constituite,
- institute sau centre de cercetare-dezvoltare fără scop patrimonial, recunoscute de utilitate publică;
- alte institute, centre sau stațiuni de cercetare-dezvoltare organizate ca persoane juridice de drept privat, fără scop patrimonial
- clustere,
- entități de transfer tehnologic, etc.,
- companii care au activitate de CDI
- *asociații și federații patronale* ale domeniilor identificate în regiunea respectivă ca fiind competitive
- ONGuri

ANEXA III – propuneri fișe de activități